

המועצה המקומית בית אריה

תקציר

היישוב בית אריה נמצא באזור בנימין, והוא מונה כ-2,400 תושבים. היישוב מנוהל על ידי מועצה מקומית, ותחום שיפוטו משתרע על כ-2,596 דונם. הבחירות האחרונות למועצה התקיימו ביוני 1999, ובחרו ראש מועצה ושישה חברים למליאת המועצה. בשנת 2000 היה תקציב המועצה כ-15 מיליון ש"ח.

הביקורת העלתה, כי המועצה אישרה את תקציביה השנתיים באיחור, ובביצוע מספר סעיפים נמצאו חריגות. המועצה העניקה תמיכות כספיות ללא אישור ועדת תמיכות. המועצה שילמה מתקציבה את הוצאות השימוש ברכב של החברה לפיתוח בית אריה, שהועמד לרשות מנהל המתנ"ס; המועצה לא חייבה את המתנ"ס בתשלומי שכר דירה ומסים עירוניים; כמו כן, לא חייבה המועצה את המתנ"ס עבור עבודתם של עובדיה במתנ"ס; גזבר המועצה, חשבת השכר והיועץ המשפטי. בנושא תקציבים בלתי רגילים (תב"רים) נמצא, שהמועצה חרגה מהתקציב בביצוע פרויקט.

בנושא תכנון ובנייה נמצא, שביישוב קיימות חריגות בנייה רבות, ובהן של שלושה תושבים, שמאוחר יותר נבחרו כחברי מועצה. המועצה לא קיימה מעקב אחר התראות שנתנה לעברייני בנייה, ולא נקטה אמצעים נגדם. בכך היה לפגוע בכוח ההרתעה מפני חריגות בנייה.

בביקורת נמצא, כי 12 בתי העסק שביישוב פעלו ללא רישיון, ובחלקם נמצאו ליקויים בטיחותיים; מחסני המועצה נוהלו ללא פיקוח ומעקב נאותים אחר פריטי הציוד שהיו בהם.

היישוב בית אריה, הנמצא באזור בנימין, הוקם בשנת 1981. היישוב התנהל תחילה באמצעות ועד מקומי, שפעל במסגרת המועצה האזורית מטה בנימין. המועצה המקומית בית אריה (להלן - המועצה) הוקמה בשנת 1989, על פי צו בדבר ניהול מועצות מקומיות (יהודה והשומרון) (מס' 892), התשמ"א-1981, שהוציא מפקד אזור יהודה והשומרון. הכללים שעל פיהם צריכה המועצה לפעול קבועים בתקנון המועצות המקומיות (יהודה והשומרון), התשמ"א-1981 (להלן - התקנון). על פי נתוני המועצה, התגוררו ביישוב במאי 2001 כ-2,400 תושבים; תחום המועצה משתרע על כ-2,596 דונם. הבחירות האחרונות למועצה התקיימו ביוני 1999; נבחרו ראש המועצה ושישה חברים למליאת המועצה.

בתקופה מאי עד ספטמבר 2001 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת במועצה. נבדקו בעיקר כוח האדם, ועדות המועצה, התקציב וביצועו, תכנון ובנייה, התקשרויות, נושאי ביטחון ובטיחות, איכות הסביבה וניהול מחסן המועצה.

ענייני כספים

1. תקציב המועצה

תקציב המועצה בשנת 1999 היה 13.306 מיליון ש"ח, והביצוע הסתכם ב-13.977 מיליון ש"ח (105.04%). בשנת 2000 היה תקציב המועצה 14.835 מיליון ש"ח, והביצוע הסתכם ב-14.926 מיליון ש"ח (100.6%).

בהתאם לתקנון, רשאת המועצה, באישור הממונה מטעם משרד הפנים על היישובים היהודיים ביהודה והשומרון (להלן - הממונה), להעביר בכל שנה כספים מתקציבה מסעיף הוצאה אחד למשנהו. המועצה עשתה שימוש ביתרות כספיות בסעיפים שונים לצורך סעיפים אחרים, שבהם נוצל כבר התקציב במלואו. בטבלאות שלהלן מוצגות חריגות בסעיפי תקציב של המועצה בשנים 1999 ו-2000:

שנת 1999

הסעיף	התקציב (באלפי ש"ח)	הביצוע (באלפי ש"ח)	שיעור הביצוע
הסברה ויחסי ציבור	17	50	294.1%
איכות הסביבה	67	105	156.7%
ייעוץ משפטי	60	92	153.3%
תכנון	420	496	118.0%
נכסים ציבוריים	1,841	2,102	114.1%

שנת 2000

הסעיף	התקציב (באלפי ש"ח)	הביצוע (באלפי ש"ח)	שיעור הביצוע
בראות	31	176	567.7%
איכות הסביבה	40	49	122.5%
ביוב	175	198	113.1%
נכסים ציבוריים	1,756	1,467	83.5%
מים	630	465	73.8%

משרד מבקר המדינה העלה, כי ההעברות נעשו ללא ציון הסעיפים שמהם הן בוצעו, וללא קבלת אישור מהממונה.

משרד מבקר המדינה מעיר, כי על המועצה להקפיד בעתיד על תכנון ועל ביצוע נאותים של סעיפי התקציב.

על פי התקנון, יכין ראש המועצה בכל שנה את הצעת התקציב למועצה, ויגיש אותה לאישורה לא יאוחר מחודשיים לפני תחילתה של שנת הכספים שאליה מתייחסת ההצעה; המועצה תחל לדרון בהצעת התקציב לא יאוחר משבועיים מיום הגשתה, ותאשר אותה, בשינויים או ללא שינויים, עד יום תחילת שנת הכספים שאליה מתייחסת ההצעה. לאחר אישור התקציב במועצה יש להביא את התקציב לאישור הממונה.

בביקורת עלה, כי שלא כנדרש בתקנון, הגיש ראש המועצה בשנת 1999 את התקציב לאישור המועצה באיחור של תשעה חודשים, ובשנים 2000 ו-2001 באיחור של חמישה חודשים. המועצה אישרה את התקציבים באותן שנים באיחור של שמונה חודשים, תשעה חודשים וארבעה חודשים, בהתאמה.

ראש המועצה מסר למשרד מבקר המדינה באוקטובר 2001, כי בעקבות הבחירות שהתקיימו באמצע יוני 1999, אישרה המועצה את התקציב לאותה שנה באוגוסט 1999. עוד מסר, כי העיכוב באישור התקציב לשנת 2000 נבע מהעובדה שלא היה רוב במליאת המועצה לאישור התקציב. ראש המועצה לא נתן הסבר לעיכוב שחל בהגשה ובאישור של התקציב לשנת 2001, ומסר, כי ייעשה מאמץ לתקן זאת בשנת התקציב 2002.

מבקר המדינה העיר כבר, כי איחור בהגשת הצעת תקציב למועצה ואיחור המועצה באישורו הם בין הסיבות לעיכובים באישור התקציבים של הרשויות על ידי משרד הפנים (אליו מעביר הממונה את הצעת התקציב המאושרת בידי המועצה לבדיקה)¹. אישור התקציב לרשות מקומית באיחור רב, גורע ממשמעות התקציב כמסגרת מחייבת לביצוע תקין של פעילות הרשות המקומית, ופוגע בבקרה על פעולותיה התקציביות.

2. דוחות תקופתיים

בתקנון נקבע, כי הגובר יגיש לראש המועצה עד 25 בכל חודש דוח חודשי, שבו מפורטים הסכומים שהתקבלו או ששולמו בחודש שחלף, והסכומים המצטברים של התקבולים והתשלומים האמורים מתחילת שנת הכספים ועד סוף החודש שחלף, לכל אחד מסעיפי התקציב המאושר לאותה שנה. על המועצה להגיש לממונה דוח רבעוני, הכולל את הכנסותיה והוצאותיה באותו רבעון; ראש המועצה חייב להכין בהקדם האפשרי, אחרי 1 בינואר של כל שנה, דוח מפורט על ענייני המועצה במשך השנה שחלפה; הדוח יוגש למועצה, ולאחר שתאשרו בשינויים או ללא שינויים, ישלח ראש המועצה העתק ממנו לממונה, וזאת לא יאוחר מ-1 במאס בכל שנה.

בביקורת עלה כלהלן:

א. בתקופה שמתחילת שנת 1999 ועד אוגוסט 2001 לא הכין הגובר עבור ראש המועצה את הדוחות החודשיים המצטברים.

ב. בשנים 1999 - 2001 לא הכין ראש המועצה למועצה ולממונה את הדוחות השנתיים כנדרש.

1 ראו דוח שנתי של מבקר המדינה מס' 52א', בפרק על הממונה על היישובים היהודיים ביהודה והשומרון, עמ' 171.

3. מתן תמיכות

הכללים לחלוקת התמיכות קבועים ב"נוהל למתן תמיכות של רשויות מקומיות", שהוציא היועץ המשפטי לממשלה, ואשר פורסם במאי 1985 (להלן - הנוהל). הנוהל נועד להסדיר מתן תמיכות על ידי רשויות מקומיות לגופים שונים הפועלים בתחום הרשות בנושאים שונים; הנוהל קובע, כי בקשות לקבלת תמיכות מרשות מקומית יידונו בוועדה מיוחדת (ועדת תמיכות), שתיבחר מבין חברי המועצה; לא תינתן תמיכה מאת רשות מקומית, אלא לאחר שהבקשה נידונה בוועדת התמיכות; על הרשות לקיים פיקוח על מילוי התנאים למתן התמיכה ועל השימוש בכספי התמיכה; הפיקוח ייעשה על ידי מפקח מקרב עובדי הרשות המקומית; גוף המבקש לקבל תמיכה מרשות מקומית יגיש לרשות המקומית, בין היתר, דוח כספי מבוקר של הגוף לשנה הקודמת.

המתנ"ס הפועל ביישוב הינו עמותה רשומה; המתנ"ס מפעיל מעונות לילדים ומקיים פעילויות חינוך ותרבות לתושבים. ראש המועצה מכהן כיו"ר עמותת המתנ"ס, ושלושה מקרב חברי המועצה מכהנים בהנהלת המתנ"ס; היועץ המשפטי של המועצה מטפל, על פי הצורך, בעניינים משפטיים של המתנ"ס; גזבר המועצה משמש גם כגזבר המתנ"ס; וחשבת השכר של המועצה מבצעת עבור המתנ"ס את חשבות השכר של עובדיו.

בשנים 1999 ו-2000 תמכה המועצה במתנ"ס בסך של כמיליון ש"ח וכ-1.346 מיליון ש"ח, בהתאמה. לשנת 2001 אישרה המועצה למתנ"ס תמיכה בסך של כ-1.191 מיליון ש"ח. מן התיעוד במועצה עלה, כי המתנ"ס סיים את פעילותו בשנת 1999 בגירעון כספי של כ-262,000 ש"ח. בנוסף לכך, יתרת החוב של המתנ"ס למועצה הסתכמה בסוף שנת 2000 בכ-1.143 מיליון ש"ח. המועצה גם תמכה בתנועת נוער בשנים 1999 ו-2000 בסכומים של כ-42,000 ש"ח ו-80,000 ש"ח, בהתאמה. לשנת 2001 אישרה המועצה לתנועת הנוער תמיכה של 75,000 ש"ח.

משרד מבקר המדינה מעיר כלהלן:

א. המצב בו ראש המועצה וחברי מועצה מכהנים בהנהלת המתנ"ס, והם גם שמאשרים, בהיעדר ועדת תמיכות פעילה, את התמיכה בו בעת הדיון במועצה - יוצר מצב של ניגוד עניינים.

ב. בעניין ועדת תמיכות, מינתה אמנם המועצה ועדה כזאת, אך זו לא הייתה פעילה בתקופה שמתחילת שנת 1998 ועד ספטמבר 2001.

ג. בדצמבר 2000 מינתה המועצה את אחת העובדות שלה לתפקיד מפקחת על השימוש בכספי התמיכות; מאז שהתמנתה לתפקידה לא קיימה המפקחת על התמיכות כל פיקוח על השימוש שעשו הגופים הנתמכים בכספי התמיכות.

ד. המתנ"ס הגיש למועצה את הדוח הכספי לשנת 1999 רק ב-24.1.01. במועד סיום הביקורת, בסוף אוגוסט 2001, טרם הגיש המתנ"ס למועצה את הדוח הכספי המאושר לשנת 2000, והמועצה לא דרשה ממנו לעשות כך.

ה. החל מספטמבר 2000 העמידה המועצה לרשות מנהל המתנ"ס רכב צמוד של החברה לפיתוח בית אריה בע"מ (להלן - החברה לפיתוח) לשימושו האישי; נמצא, כי המועצה שילמה מתקציבה לחברה לפיתוח עבור השימוש באותו רכב. לדעת משרד מבקר המדינה, יש לראות בכך הענקת תמיכה למתנ"ס, שהייתה חייבת באישור ועדת התמיכות.

ו. נמצא, כי בתקופה שמתחילת שנת 1999 ועד ספטמבר 2001 לא חייבה המועצה את המתנ"ס בתשלומי שכר דירה ומסים עירוניים; כן נמצא, כי בתקופה ינואר - ספטמבר 2001 לא חייבה המועצה את המתנ"ס עבור עבודתם של הגזבר, חשבת השכר והיועץ המשפטי. לדעת משרד מבקר המדינה, יש לראות בכל אלה הענקת הטבה שוות כסף למתנ"ס, שעל המועצה היה להתחשב בה בעת קביעת התמיכה למתנ"ס.

ז. בספטמבר 2001, מועד סיום הביקורת, לא נמצאו במועצה דוחות כספיים של תנועת הנוער לשנים 1999 ו-2000.

ראש המועצה מסר למשרד מבקר המדינה באוקטובר 2001 בעניין זה, כי המועצה רואה במתנ"ס זרוע של המועצה, הנותנת למועצה שירותי תרבות, וזאת כחלופה למחלקת תרבות של המועצה, שאינה קיימת. ביוני 2002 מסר ראש המועצה למשרד מבקר המדינה, כי למרות שהמועצה לא גילתה ניגוד עניינים, היא מאמצת את המלצת מבקר המדינה, והיא תבצע תהליך מסודר מבחינה ארגונית ומשפטית של הטמעת המתנ"ס במועצה והפיכתו למחלקת תרבות, נוער וספורט של המועצה.

משרד מבקר המדינה מעיר, כי תמיכה במתנ"ס כל עוד הוא גוף עצמאי, הרשום כעמותה, צריך שתיעשה על פי הכללים הקבועים בנוהל.

4. תקציבים בלתי רגילים (תב"רים)

התקנון קובע, כי תקציב בלתי רגיל (להלן - תב"ר) הוא תקציב של מועצה המיועד לפעולה חד-פעמית או לתחום פעולה מסוים, הכולל אומדן תקבולים ותשלומים לאותה פעולה או לאותו תחום פעילות, וכספים שיועדו על פי דין למטרות שאינן תקציב רגיל. עוד נקבע בתקנון, כי המועצה לא תחליט על התקשרות בחוזה אם אין להוצאה או להתחייבות הקצבה מתאימה בתקציב המאושר של המועצה; בתקנון מפורטים המקורות הכספיים למימון פעולות התב"ר.

בביקורת נמצא, כי באוגוסט 2000 אישרה המועצה, ואחר כך הממונה, תב"ר עבור הכנת תכניות מתאר בסכום של 80,000 ש"ח שהקציב משרד הפנים. משרד מבקר המדינה העלה, כי ביולי 2001 הסתכמו הוצאות המועצה בתב"ר זה ב-167,548 ש"ח - חריגה של כ-109%.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הסביר ראש המועצה, כי בעת הכנת תכניות המתאר סברה המועצה, כי תקבל לכך מימון גם ממשרד השיכון, אך בפועל מימן משרד השיכון את חלקו בתשלום ישיר למתכננים, והמועצה נאלצה לממן מתקציבה השוטף שינויים ותוספות לתכניות המקוריות.

לדעת משרד מבקר המדינה, יש להקפיד, כי בעת אישור תב"ר במועצה יצוינו כל המקורות הכספיים לביצועו.

5. התקשרויות

על פי התקנון, לא תתקשר המועצה בחוזה לרכישת מקרקעין או כל זכות בהם או לרכישת טובין או לביצוע עבודה אלא על פי מכרז. משרד מבקר המדינה העלה, כי במשך למעלה מעשר שנים האריכה המועצה מספר פעמים את החוזה עם קבלן לאיסוף אשפה, מעבר לתקופה שהייתה בחוזה להארכתו, וזאת בלי לקיים מכרז. בעת הביקורת, אוגוסט 2001, העסיקה עדיין המועצה את הקבלן; בשנת 2000 שילמה לו המועצה עבור שירותיו כ-420,000 ש"ח.

6. קשרי גומלין עם החברה לפיתוח בית אריה בע"מ

החברה לפיתוח נוסדה בשנת 1990 והינה בבעלות מלאה של המועצה; ראש המועצה מכהן כיו"ר מועצת המנהלים שלה. זה שנים שהחברה מבצעת עבור המועצה עבודות בתחומים שונים (ראו להלן). בביקורת נבדקו קשרי הגומלין בין המועצה לבין החברה לפיתוח, ונמצא כדלקמן:

בפברואר 2001 חתמה המועצה על הסכם עם החברה לפיתוח, ובו נקבע, כי החברה תעניק למועצה שירותים בתחומים שונים: ניקיון, הסעות, גינון ואחזקה. בהסכם נקבע, כי תמורת השירותים תשלם המועצה לחברה את הסכומים שהחברה תשלם לגורם שלישי עבור ביצוע העבודות, בתוספת עמלה לכיסוי הוצאות מנהליות של החברה. נמצא, כי בהסכם לא נקבע שיעור העמלה שתשלם המועצה לחברה. בפועל, המועצה שילמה לחברה לפיתוח עמלה בשיעורים משתנים.

ראש המועצה מסר למשרד מבקר המדינה באוקטובר 2001, כי בעקבות הביקורת, קיימה המועצה בנובמבר 2001 דיון עם רואה החשבון של החברה לפיתוח לצורך קביעת נוהלי חיוב הדדיים בין המועצה לבין החברה, ועדכון ההסכם שביניהן.

ועדת ביקורת

בהתאם לתקנון, על המועצה לבחור מבין חבריה ועדת ביקורת. תפקידי ועדת הביקורת הם: א. לדון בכל דוח ביקורת על המועצה, שנעשה על ידי מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור; ב. לדון בכל דוח של משרד הפנים בישראל על המועצה ובכל דוח של מבקר המועצה; ג. לדון בכל דוח ביקורת אחר על המועצה, שהוגש לפי כל דין ותחיקת ביטחון; ד. לעקוב אחר תיקון הליקויים שהעלתה הביקורת. משרד מבקר המדינה העלה, כי המועצה לא מינתה ועדת ביקורת.

ראש המועצה מסר למשרד מבקר המדינה בספטמבר 2001, כי המועצה לא מינתה ועדת ביקורת עקב התנגדות חוזרת ונשנית של חברי המועצה לכהן בוועדה זו, וכי הממונה קיבל על כך דיווח.

לדעת משרד מבקר המדינה, אין זה מן הראוי שחברי מועצה יימנעו מלקבל על עצמם חלק מהתפקידים שהם אמורים למלא בתוקף תפקידם.

עניינים מוניציפאליים

1. תכנון ובנייה

תכנון ורישוי הבנייה באזור יהודה והשומרון מוסדרים בחוק תכנון ערים, כפרים ובניינים, מס' 79, לשנת 1966, ובצו בדבר חוק תכנון ערים, כפרים ובניינים (יהודה והשומרון) (מס' 418), התשל"א-1971. לפי הצו, התכנון והפיקוח על הבנייה ייעשו על ידי מועצת תכנון עליונה והוועדות המקומיות לתכנון ערים. ועדה מקומית לתכנון ערים מוסמכת, בין היתר, להוציא היתרי בנייה על פי תכניות קיימות ולא כוף את חוקי הבנייה. מליאת המועצה ביישוב מכהנת גם כוועדה מקומית לתכנון ערים.

א. חריגות בנייה - מן המסמכים עלה, כי ביישוב קיימות חריגות בנייה רבות. כך, לדוגמה, בסקר, שערכה ביישוב המפקחת על הבנייה במועצה (להלן - המפקחת) בסוף שנת 1999, נמצאו חריגות בנייה בכ-45 בתי מגורים. עקב זאת, הורתה המועצה לבעלי הבתים להגיש בקשה להיתר בנייה בדיעבד. מן התיעוד במועצה גם עלה, כי המועצה שיגרה בתקופה שמתחילת שנת 2000 ועד ספטמבר 2001, מועד עריכת הביקורת, כ-15 התראות על חריגות בנייה נוספות; התושבים התבקשו להרוס את חריגות הבנייה ולעמוד בתנאים של היתרי הבנייה; המועצה גם הודיעה לאותם תושבים, כי הינם רשאים להופיע בפני הוועדה לתכנון ובנייה ולהשמיע את טיעוניהם בעניין חריגות הבנייה. משרד מבקר המדינה העלה, כי מרבית התושבים לא הגיבו להתראות, והמועצה לא נקטה נגדם צעדים כלשהם. עוד עלה, כי המועצה לא קיימה בתקופה שמתחילת שנת 1999 ועד ספטמבר 2001 מעקב אחר קיום ההתראות ששיגרה לתושבים בנושא חריגות בנייה.

בין יתר המקרים בהם לא טיפלה המועצה בחריגות בנייה, מצויים שלושה הנוגעים לתושבים שנבחרו לחברי המועצה בשנת 1999. להלן הפרטים:

(1) ביולי 1997 שיגרה המועצה התראה לאחד מהם (להלן - תושב א'), ובה נאמר, כי הוא מבצע עבודות בנייה במפלס שמתחת לביתו ובחצר הבית ללא היתר מהמועצה; המועצה ביקשה ממנו להרוס את כל מה שבנה ללא היתר ולהחזיר את המצב לקדמותו. תושב א' לא שעה לדרישת המועצה, והמצב נותר בעינו. מן התיעוד במועצה עלה, כי במאוס 2000, בהיותו כבר חבר מועצה, שיגרה לו המועצה התראה על בנייה ללא רישיון במפלס שתחת ביתו ועל בנייה ללא רישיון של בריכת שחייה בחצר ביתו. באוגוסט 2000 הגיש תושב א' למועצה בקשה לאישור הבנייה בדיעבד, כולל בניית בריכת השחייה, שעל פי המידע במחלקת ההנדסה במועצה הושלמה כבר ב-1996. עד מועד סיום הביקורת, ספטמבר 2001, לא דנה המועצה בחריגות הבנייה של תושב א', ובקשתו הייתה עדיין בטיפול.

(2) בדצמבר 1994 ביקשה המועצה מתושב ב' להרוס קיר הפרדה אשר בנה בין ביתו לבין בית שכנו ללא היתר בנייה, ואשר נמצא חורג בחמישה מטרים באורכו לתוך שטח ציבורי. תושב ב' לא נענה לפניית המועצה. עוד עלה ממסמכי המועצה, כי בתחילת 1995 פלש תושב ב' פעם נוספת בכעשרה מטרים אורך אל תוך שטח ציבורי, שהיה צמוד למגרשו, ותחם אותו בבניית גדר ובנטיעת עצים. שטח זה סומן על פי מסמכי המועצה כשטח שתושב ב', שהוא חבר מועצה, פלש אליו, אך למרות זאת לא נמצא שהמועצה פנתה אליו בעניין זה.

(3) בנובמבר 1999 פנה מהנדס המועצה לתושב ג', בעת שכינה כחבר המועצה, והודיעו, כי מבדיקה חיצונית של שטח ביתו שביצעה המועצה, נראה שלבית אין היתר בנייה המתאים לשטח הבית בפועל. בדצמבר 1999 הודיע המהנדס לתושב ג', כי לכל פעולת בנייה נדרש היתר בנייה. במועד סיום הביקורת טרם הגיש תושב ג', חבר המועצה, בקשה להיתר בנייה.

תושב א' מסר למשרד מבקר המדינה באוקטובר 2001, כי ביצע את עבודות הבנייה בביתו, כולל הקמת הבריכה, בתום לב; ועם קבלת ההתראה הראשונה עמד בקשר עם מהנדס המועצה. עוד טען, כי ההתראה השנייה, ממאוס 2000, לא הגיעה לידי.

תושב ב' לא הגיב לפניית משרד מבקר המדינה בעניין הנדון.

תושב ג' מסר למשרד מבקר המדינה, כי הוא יפעל להגיש בקשה להיתר בנייה.

ראש המועצה מסר למשרד מבקר המדינה בספטמבר 2001, כי בעקבות הערת משרד מבקר המדינה, הגיש תושב א' בקשה להיתר בנייה שתידון בישיבה הקרובה של ועדת התכנון והבנייה, וכי ענייניהם של תושב ב' ותושב ג' יטופלו בהתאם לקבוע בחוק.

משרד מבקר המדינה מעיר, כי הימנעות המועצה מטיפול בבנייה הבלתי חוקית, בכללה בנייה שנעשתה על ידי מי שנבחרו לאחר מכן למועצה, פוגעת בכוח ההרתעה מפני חריגות בנייה. עוד מעיר משרד מבקר המדינה, כי מן הראוי שוועדת תכנון ובנייה של המועצה תדון בתוך פרק זמן סביר בבקשות של תושבים להיתרי בנייה.

ב. היתרי בנייה - בשנות ה-80, בעת אכלוס שלב א' ביישוב, שהיה שייך אז למועצה אזורית מטה בנימין (להלן - המועצה האזורית), העניקה המועצה האזורית אישורי בנייה, שהוגדרו "ראשוניים" לתושבי השכונה. המועצה האזורית חייבה אותה את התושבים בתשלום אגרת בנייה רק עבור חלק משטח הבית. בשנת 1985 הודיעה המועצה האזורית לתושבי השכונה, כי עליהם לשלם את יתרת החוב עבור אגרת הבנייה, ולקבל את היתר הבנייה הסופי. בשנת 1995 בדקה מחלקת ההנדסה של המועצה ומצאה, כי כ-50 מתושבי השכונה לא פנו לקבלת היתר הבנייה

הקבוע, וחובם הכולל למועצה עבור אגרת בנייה הסתכם בכ-77,000 ש"ח. בין תושבים אלה נמנה גם ראש המועצה.

2. רישוי עסקים

על פי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968, שהוחל לפי התקנון על המועצות המקומיות באזור יהודה והשומרון, בשינויים המתחייבים, לא יעסוק אדם בעסק טעון רישוי בתחום מועצה מקומית, אלא אם יש בידו רישיון, בהתאם לכללים ולתנאיו.

ביולי 2001 פעלו ביישוב 12 בתי עסק, וביניהם בריכת שחייה, מרכול ומפעלים. בביקורת נמצא, כי כל בתי העסק פעלו ללא רישיון-עסק - חלקם לא ביקשו מהמועצה את הרישיון וחלקם טרם מילאו את הדרישות בעניין הרישוי. מן התיעוד במועצה בעניין זה, מספטמבר 2001, עלה, בין היתר, כלהלן: במרכול נמצאו על ידי המועצה ליקויים תברואתיים ובטיחותיים חמורים; במפעל לייצור אבזרים מעץ ומטקסטיל נמצאו בעיות בטיחות חמורות, בעיקר בתחום כיבוי אש. גם במוסך רכב, בבית מלאכה לעבודות חשמל ובמחסן גדול שפעלו בתחום היישוב התגלו ליקויים בתחום כיבוי אש.

לדעת משרד מבקר המדינה, על המועצה לפעול בנחישות בעניין רישוי עסקים, כדי להבטיח בתחומה תנאי בטיחות ותברואה הולמים.

3. איכות הסביבה - מתקן טיהור

עם הקמת היישוב בשנת 1981 פעלה במקום מערכת ביוב אשר ניקזה את מי השפכים לבור רקב מרכזי. באותה תקופה התגוררו ביישוב כ-60 משפחות. כאשר גדלה האוכלוסייה והגיעה לכ-130 משפחות הקימה המועצה בשנת 1991 מתקן לטיהור מי שפכים (להלן - המתקן), שהחליף את בור הרקב הזמני. המתקן נועד לטפל במי השפכים של כ-300 משפחות, ולדברי ראש המועצה אמור היה להיות מוחלף כעבור שלוש שנים במתקן אזורי, במימון ממשלתי, שלא הוקם בסופו של דבר. יש לציין, כי בעת הביקורת, ספטמבר 2001, התגוררו ביישוב כ-600 משפחות.

מן התיעוד עלה, כי בעקבות התרחבות היישוב והגידול הנוסף באוכלוסייה חדל המתקן לטפל כראוי בכל מי השפכים, ואיבד את יכולתו להביאם לרמת הטיהור הנדרשת. בעניין זה כתב באוגוסט 1995 רכז תעשיות ושפכים במשרד לאיכות הסביבה אל מהנדס המועצה, כי איכות מי הקולחין ביציאה מהמתקן "ירודה מאוד ואיננה מספקת", וכי "יעילות הרחקת המזהמים משפכים ירודה". ביוני 1996 כתב מנהל החברה, שתחזקה את מתקן הטיהור, אל מהנדס המועצה, כי "בדיקות המעבדה מראות, כי ישנה הידרדרות באיכות הבוצה ובטיב התהליך המבוצע במכון".

מהנדס המועצה מסר לצוות עובדי משרד מבקר המדינה באוגוסט 2001, כי המועצה הגיעה למסקנה, שמתקן הטיהור אינו מסוגל לטפל כהלכה בכל מי השפכים המוזרמים אליו. בנסיבות אלה עלולים מי השפכים לגרום לזיהום סביבתי.

ראש המועצה מסר למשרד מבקר המדינה באוקטובר 2001, כי בימים אלה עומד להיחתם חוזה להקמת מתקן טיהור חדש בתוך שנה; המתקן החדש שיוקם בסיוע מינהלת הביוב הארצי, ייתן מענה לכל הבעיות הקיימות לטווח של שנים רבות.

ענייני מינהל

1. מחסן וקניות

בתקנון נקבעו כללים המסדירים את נושא רכישות המועצה, ניהול מחסניה והטובין שלה, בין היתר, כלהלן: טובין יאוחסנו במחסן לפי תעודת כניסה בלבד; מנהל המחסן ינהל רישום פנימי של פרטי הטובין, שיעודכן באופן שוטף; אחת לשנה תיערך ספירת מצאי (אינווסטר) בכל יחידה; טובין בלתי ראויים לשימוש יימכרו.

המועצה מעסיקה מחסנאי ומנהלת רכש; הטובין של המועצה מאוחסנים בשלושה מחסנים. המועצה מינתה ועדת רכש ובלאי, האמורה לטפל בענייני הקניות והבלאי.

להלן הליקויים שעלו בביקורת בעניין ניהול המחסנים: בזמן עריכת הביקורת, ספטמבר 2001, לא היה ברשות המועצה מידע עדכני בדבר מלאי הפריטים הנמצא ברשותה, ולא היה באפשרותה לקיים מעקב אחר פריטי הציוד השייכים לה; המועצה לא ניהלה במרוכז רישומים בנושא קבלת טובין וניפוקם; בנסיבות אלו לא יכלה המועצה לקיים פיקוח על ניפוק טובין מהמחסן ולעמוד על חוסר בציוד ועל הסיבות לכך. בתקופה שמתחילת שנת 1997 ועד מועד סיום הביקורת, לא ערכה המועצה ספירות מלאי במחסניה ובריקת מצאי, כפי הנדרש; המועצה לא טיפלה באותן שנים בנושא טובין בלתי ראויים לשימוש.

משרד מבקר המדינה מעיר, כי על המועצה לנהוג בעניין ניהול המחסן והטובין על פי הוראות התקנון.

2. שמירה

ביישוב מתבצעת שמירה לילית על ידי שני שומרים מטעם חברת אבטחה פרטית; שומר אחד עורך סיור ממונע והשומר השני מוצב בשער הכניסה ליישוב. הסיור הממונע ביישוב נעשה באמצעות רכב של חברת האבטחה. בהתאם לחוזה של המועצה עם החברה, משלמת המועצה לחברה עבור רכב האבטחה כ-5,500 ש"ח לחודש, ובסך הכל כ-66,000 ש"ח בשנה. משרד מבקר המדינה מעיר, כי לא נמצא בידי המועצה תחשיב כלכלי בדבר הכדאיות שבשכירת הרכב לעומת החלופה של רכישת רכב ביטחון.

ראש המועצה מסר למשרד מבקר המדינה, כי בעקבות הערת הביקורת, תשקול המועצה את הכדאיות שברכישת רכב ביטחון במקום שכירתו.

היישוב בית אריה הוקם בשנת 1981, והוא מנוהל על ידי מועצה מקומית החל משנת 1989. במהלך הביקורת נמצאו ליקויים בפעולות המועצה, ובעיקר בנושאים הבאים: איחור באישור תקציבי המועצה וחריגות בביצועם; מתן תמיכות כספיות שלא על פי הנהלים; אישור תב"רים במועצה ללא ציון המקורות הכספיים; וליקויים בניהול המחסנים.

על המועצה לתת דעתה לנושאים אלה ולפעול לקיום כללי מינהל תקינים. דגש מיוחד יש לתת לעניין היעדר אכיפה של רישוי עסקים, ואי-אכיפת חוקי הבנייה, הפוגעים בכוח ההרתעה מפני הפרת חוקים אלה ביישוב. חובה, אפוא, על המועצה לפעול בנחישות נגד תושבים העוברים על החוק.